

אמר רבי יהודה אימתי – **ר"י said; when is this valid, etc.**

OVERVIEW

Our גמרא reconciles the contradiction of the two ברייתות concerning המביא גט ר' יהודה by stating that they follow the respective differing views of ר' יהודה and the רבנן. In other גמרות we find unanimity that when ר' יהודה states 'אימתי' (as he does here), he is merely interpreting the previous opinion; not offering a dissenting view. תוספות will reconcile this apparent contradiction.

משמע דאימתי דרבי יהודה בא לחלוק -

It seems from this גמרא that the term 'אימתי' (when do we say etc.) used by ר"י, indicates that ר"י **intends to dispute** the previous opinion; and not merely to just interpret it.¹

תוספות asks:

ואם תאמר בפרק חלון (עירובין דף פא,ב) ובזה בורר (סנהדרין דף כז,ב) אמר רבי יהושע בן לוי -

You may ask; in פרק חלון and in פרק זה בורר, we find that ריב"ל said:

כל מקום שאמר רבי יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש -

Everywhere that ר"י said the terms of either 'אימתי' or 'במה' (as in the phrase: 'במה דברים אמורים' – 'when does the previous apply') **it only means** than he intends to **interpret** the other opinion, but not to dispute it -

ורבי יוחנן אמר אימתי לפרש ובמה לחלוק -

And ר' יוחנן makes a distinction; when ר' יהודה uses the term 'אימתי' he intends to **interpret** the other opinion and not to dispute it. However when ר' יהודה uses the term 'במה' then he intends to **dispute** the other opinion; not merely to interpret it.

אלמא לכולי עלמא אימתי לפרש -

It is evident from those גמרות that **all agree** that the term 'אימתי' is used when ר"י intends to merely **interpret** the other opinion and not to dispute it. This would contradict our גמרא where it assumes that ר"י and רבנן are arguing, even though ר"י

¹ Our גמרא states that the contradiction between the two ברייתות can be resolved by asserting that one ברייתא follows the opinion of ר"י and the other the opinion of the רבנן (concerning a ספינה). If however ר"י when saying 'אימתי וכו' (as he does here) he is merely interpreting the רבנן, then there is no dispute. All agree with ר"י and his interpretation that when the ספינה is not גוששת it is פטור. How then, can we resolve the contradiction between the ברייתות? We are therefore forced to say that the term 'אימתי' indeed conveys that ר"י is disputing the other opinion. [The difficulty is why תוספות says משמע when it is evident; see אוצר מפרשי # 119.]

uses the term 'אימתי'.

answers: תוספות

ויש לומר דרבי ירמיה דהכא -

And one can say; that ר' ירמיה here who gave this answer that the two contradictory ברייתות follow the respective differing opinions of ר"י ורבנן -

סבר כרמי בר חמא דאית ליה בפרק זה בורר (שם כה,א) דאפילו אימתי לחלוק -

He agrees with רמי בר חמא who maintains in פרק זה בורר that even when ר"י uses the term 'אימתי', his intention is **to dispute** the other opinion. Therefore the two ברייתות here can follow the differing views of ר"י ורבנן.

continues to discuss the ramification of what was just said: תוספות

ולפי זה לא גרסינן בשמעתין אמר רבי יוחנן עציץ נקוב המונח על גבי יתדות -

And according to this (that ר"י ורבנן both agree that ר' יוחנן and ר' יוחנן are not in disagreement) we cannot have our text read that ר' יוחנן said concerning a perforated flowerpot that is standing upon pegs, whether it is מחוייב במעשר or not -

באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן כמו שכתוב במקצת ספרים -

This is contingent on the dispute between ר' יוחנן and ר' יוחנן, as is written in some manuscripts. This cannot be. ר' יוחנן cannot say that it is contingent on their dispute -

דרבי יוחנן אית ליה אימתי לפרש -

since ר' יוחנן maintains that 'אימתי' is only לפרש, therefore there is no מחלוקת between ר' יהודה ורבנן -

אלא אמר רב הונא ואית דגרסי רבי זירא כדאיתא ברוב ספרים -

Rather we are גורס 'אמר רב הונא' instead of גורס 'ר' יוחנן'; while some are גורס 'ר' זירא, as is found in most manuscripts.

concluded that: a) ר' ירמיה cannot agree with ר' יוחנן, but rather follows the opinion of רמי בר חמא concerning 'אימתי'; and b) The גירסא later is not ר' יוחנן but either ר' זירא or הונא.

will now offer a different approach. תוספות

ועוד יש לומר דנראה כספרים דגרסי בסוף פרק חלון (עירובין דף פא, ב) -

And additionally, we may say that it is probably correct to assume as the manuscripts whose text in the end of פרק חלון read:

כל מקום שאמר רבי יהודה במשנתנו אימתי ובמה כולי -

'Anywhere that ר' יהודה states *in our משנתי* the terms of 'אימתי' or 'במה' etc. -

דדוקא במשנה אימתי לפרש אבל בברייתא לא -

That only in a משנה is the term 'אימתי' to be understood as interpreting the previous opinion and not disputing it, however in a ברייתא it is not so.²

- ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה -

And there are two תנאים who disagree concerning the status of יהודה ר' in relation to the רבנן.³

משנה will now differentiate between the ברייתא and the תוספות

והכא ברייתא היא דהא במשנה במסכת חלה (פ"ב מ"ב) -

And here in our גמרא we are quoting the ברייתא, for the משנה in מסכת חלה which discusses the same issue of a boat with עפר חו"ל in it –

- לא מסיים בה אבל אין הספינה גוששת פטורה כדמסיים הכא -

That משנה does not conclude with the last phrase 'However if the boat is not resting on the riverbed it is exempt from מעשר', as the ברייתא concludes here in our גמרא. This is proof that the גמרא here is quoting a ברייתא and not the משנה because in the משנה there is no such phrase 'אבל אין הספינה גוששת פטורה'. Therefore we can say –

ונהי דבמתניתין דחלה בא לפרש בברייתא בא לחלוק -

That granted that in the משנה of מסכת חלה, there יהודה ר' is intent on merely interpreting the תנא קמא (according to the opinion of the תנא of that משנה); in the ברייתא however, ר' יהודה ר' is arguing with the ת"ק. The opinion of the תנא of the ברייתא is that the ת"ק of ר"י maintains that the עפר הספינה is במעשר whether it is גוששת or not. Now we can say that ר' ירמיה ר' need not disagree with יוחנן and ריב"ל ור' יוחנן and that we can be יוחנן גורס ר' יוחנן later in the גמרא concerning an נקוב.

questions this presumption that (even) when there is a משנה and a ברייתא that are discussing the same case and יהודה ר' says אימתי in the משנה (and ברייתא); we can still say

² The term 'אימתי' in a ברייתא may well indicate that ר"י is disputing the other opinion. This case of עפר חו"ל, is taught in a משנה (Our text reads דתנן for there is such a משנה in פ"ב מ"ב). תוספות will soon show that the גמרא here however is quoting a similar ברייתא (according to תוספות the text should be amended to read דתניא as noted in the gloss), but not the משנה. In the משנה there is no מחלוקת between ר"י ורבנן. In our ברייתא however there is a מחלוקת between ר"י ורבנן. That is how we can reconcile the two ברייתות concerning הספינה; that they follow the differing opinions of ר"י ורבנן in the ברייתא. Obviously the תנא of the ברייתא, who claims that ר"י ורבנן disagree, argues with the תנא of the משנה who claims that ר"י agree. This is what תוספות continues to say -

³ The תנא of the משנה maintains that ר"י agrees with the רבנן, while the תנא of the ברייתא maintains that ר"י disagrees with the רבנן. However תוספות cannot mean that the תנאי תרי argue as to the opinion of ר"י, because ר"י of the משנה and ר"י of the ברייתא both maintain that there is a distinction between גוששת and אינה גוששת. See (הא"מ # 126 and) 'Thinking it over' # 1.

that the תנא of the משנה maintains that there is no argument and the תנא of the ברייתא maintains that there is an argument:

אבל קשה דבפרק חלון ובפרק זה בורר פריך מכח ברייתא -

However there is a difficulty; for in פרק חלון and in בורר זה פרק the גמרא questions the statement(s) of ר"י (ור' יוחנן) that whenever ר"י says 'אימתי' he is merely interpreting the חכמים; the גמרא challenges this based on a ברייתא that follows up on a משנה in which ר' יהודה used the term אימתי; and in this ברייתא –

דקתני וחכמים אומרים -

It states that the חכמים say in direct opposition to what ר' יהודה said in the משנה following his אימתי.⁴

ומוכח מברייתא דבמתניתין נמי אתא לחלוק -

And the גמרא there proves from the ברייתא, wherein the חכמים argue with ר"י; that in the משנה discussing the very same topic of the ברייתא we must conclude that ר"י is also intent on arguing against the חכמים.⁵

answers: תוספות

ויש לומר דהוה מצי לשנויי ההוא תנא אחרינא הוא דבמתניתין לעולם בא לפרש -

And one can say that really the גמרא there could have answered the question on ריב"ל by saying, that ברייתא is the opinion of a different תנא who disagrees with the תנא of the משנה, for in a משנה, when ר"י says אימתי he is always intent on interpreting ת"ק. This would be in accordance with תוספות view here. The reason the גמרא did not answer it in this way is –

משום דמשכח תנא בהדיא קא משני ההיא ר' יהודה משום ר' טרפון היא דתניא -

Because the גמרא found a specific תנא who argues with ר' יהודה of the משנה therefore the גמרא answers; that ברייתא of ר"י who argue with ר"י follows the view of ר' יהודה in the name of ר' טרפון,⁶ as we learnt in a ברייתא etc. It is a stronger rebuttal if we can identify a specific תנא of the ברייתא who disagrees with ר' יהודה as opposed to making a general statement that the תנא of the ברייתא argues with the

⁴ The משנה there is discussing עדות פסולי שאין and states: ר' יהודה אימתי בזמן שאין וכו' אמר ר' יהודה המשחק בקוביא וכו' אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין וכו' אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין וכו'. The ברייתא quoted there states: ר' יהודה אימתי בזמן שאין וכו' אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאין וכו'. This is in direct contradiction to ר' יהודה.

⁵ That גמרא is in direct contrast to what תוספות said previously. According to תוספות even if there is the same situation in a משנה and a ברייתא; wherein ר' יהודה uses the term אימתי, it does not require us to assume that if they are arguing in the ברייתא they are necessarily also arguing in the משנה. The גמרא there makes it clear if they are arguing in the ברייתא we must assume they are also arguing in the משנה. Otherwise if we were to assume what תוספות maintains, then how can we ask a question on ריב"ל based on what we find in a ברייתא? According to תוספות one does not depend on the other. They could be arguing in the ברייתא but not in the משנה.

⁶ It is definitely not the personal view of ר' יהודה himself who openly disagrees with ר' טרפון.

is⁷ of the תנא without being specific as to who this תנא is.

has concluded that 'אימתי לפרש' is limited to the משנה, but not to the ברייתא as evidenced by our גמרא basing the conflicting opinions of the two ברייתות on the מחלוקת between ר"י ורבנן תוספות will bolster this assumption.

וכן צריך לומר דדוקא במשנה אימתי לפרש דבפרק כיסוי הדם (חולין דף פח,א) תניא -

And we necessarily must say so that אימתי לפרש is limited to the משנה only⁸ for we have learnt in a ברייתא in פרק כיסוי הדם; the תורה states:⁹

וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניתז כולי -

'And you shall cover it'; this (the connotation 'it', referring to the previous word דמו - its blood) teaches us that it is required to cover the entire blood (of a bird or [undomesticated] animal that is ritually slaughtered); from this פסוק the חכמים derived that blood which bounced away (from the main pool of blood) etc., must also be covered -

אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא -

ר"י said when is this so, that דם הניתז וכו' must be covered; only in a situation where this דם הניתז is the only blood remaining. If however there was other blood which was covered, it is not necessary to cover the דם הניתז as well.

וטעמא דרבי יהודה מפרש התם דקסבר דמו מקצת דמו -

And the גמרא there explains the reason of ר"י is for he is of the opinion that when the תורה stated דמו it means even part of its blood; not necessarily all the blood needs to be covered -

ועל כרחק דפליג אתנא קמא¹⁰ דבהדיא תני תנא קמא כל דמו¹¹ -

And we forced to say that he argues on the ת"ק for the ת"ק clearly states 'all the blood' needs to be covered. We can conclude that in a ברייתא when ר"י states 'אימתי' it is לחלוק and not לפרש. Even though that in the משנה there¹² concerning the same issue, ר"י says אימתי and it is לפרש and not לחלוק.

⁷ See 'Thinking it over' # 2.

⁸ תוספות seems to be saying that not only is it possible that 'אימתי' in a ברייתא denotes a מחלוקת, but rather that it is mandatory that we interpret 'אימתי' in a ברייתא as a מחלוקת. See 'Thinking it over' # 3.

⁹ In חזיה ועוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר the פסוק reads: אחרי יז, יג.

¹⁰ The advantage of this proof is that the ברייתא states אימתי and we nevertheless see clearly that the ת"ק argues with ר"י; as opposed to the previous proofs which were based either on ר' ירמיה or a ברייתא (concerning עדות עדות) that did not explicitly state 'אימתי'.

¹¹ It our גמרות the text in חולין reads as follows: 'אימתי בזמן וכו' אמר ר"י אימתי בזמן וכו'. אבל יש שם דם וכו' פטור מלכסות. תניא אידך וכסהו מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו דם הניתז וכו' חייב לכסות אמר ר"י. רשב"ג בד"א שלא כסה דם הנפש אבל וכו' פטור מלכסות. It is evident that the ת"ק of ר"י does not state דמו; only the ת"ק of ר"ג. Either תוספות had a different גירסא or perhaps תוספות is of the opinion that the two ת"ק are the same. וצ"ע.

¹² There is a similar דין in the משנה there with the exception that the ת"ק does not states שכל דמו.

ופוסק התם רבינו תם כרבי יהודה דבמתניתין דהתם בא לפרש -

And the ר"ת follows the ruling of ר"י; that we require only דמו, **for in the משנה there, ר"י is coming to interpret** the חכמים; which means that the חכמים agree with him therefore the הלכה can be like ר"י for he is not a יחיד, but rather a רבים.

ומיהו שמא רבנן דברייתא עיקר והוי רבי יהודה דמתניתין יחיד במקום רבים דברייתא -
However, perhaps the רבנן of the ברייתא who maintain דמו they are **the main** authorities and the רבנן of the משנה are a minority **and ר"י of the משנה would be like an individual arguing with the majority** who are the רבנן of the ברייתא.

וכהאי גוונא איכא בפרק קמא דסוכה (דף יד43):

And there is a similar situation in the first פרק of סוכה.

SUMMARY

תוספות offers two alternatives how to resolve the apparent contradiction whether אימתי is לפרש or לחלוק. The first approach is that our גמרא disagrees with ר' יוחנן and maintains the opinion of רמב"ל ור' יוחנן. This precludes mentioning ר' יוחנן in our סוגיא.

The alternate approach is that there is a difference between a משנה and a ברייתא. In the משנה we say אימתי לפרש and in the ברייתא it is אימתי לחלוק. This is true even when the משנה and ברייתא are discussing the very same issue as in our case of הבא בספינה. Our סוגיא may follow the views of רמב"ל ור' יוחנן.

תוספות offers a concrete example of this apparent duality in the case of כיסוי הדם. In the משנה where ר' יהודה states אימתי it is לפרש, however in the ברייתא the ת"ק clearly rejects the view of ר' יהודה even though he states אימתי in the ברייתא as well. The ר"ת accepts this to the extent that he maintains the הלכה of כיסוי דם is like ר' יהודה since the ת"ק of the משנה follows this opinion despite that the ת"ק of the ברייתא rejects it.

THINKING IT OVER

דם הנייתו וכו' חייב לכסות וכו' (as in the תניא אידך quoted in the previous footnote # 8), but rather חייב לכסות וכו'.

¹³ The gloss places it on דף יט,ב. The גמרא there is discussing whether an אוהל משופע is considered an אוהל. The conclusion is that it is not considered an אוהל; despite that the חכמים in the משנה claim that it is an אוהל, nevertheless we follow the חכמים of the ברייתא who claim it is not an אוהל since the משנה is יחידיא. It follows the opinion of one.

1. When תוספות says ותרתי תנאי אליבא דר"י;¹⁴ what is the disagreement between these two תנאים?¹⁵
2. תוספות answers that ההיא ר"י משום ר"ט היא.¹⁶ However תוספות question seems to be that there never should have been a question in the first place. We cannot infer the situation in a משנה concerning 'אימתי' from a ברייתא. תוספות does not seem to be addressing this issue.
3. When תוספות states וכן צ"ל דדוקא במשנה אימתי לפרש¹⁷ does he mean that in a משנה it is always לפרש but in a ברייתא it could be לפרש or לחלוק; or does תוספות mean that in a ברייתא it is always לחלוק?¹⁸

¹⁴ See footnote # 3.

¹⁵ See נה"מ.

¹⁶ See footnote # 7.

¹⁷ See footnote # 8.

¹⁸ See אמ"ה # 129.